

Forum Musik-Teologi

Studiedag 3. pinsedag, 2. juni 2009

Sct. Bendts kirke i Ringsted

Man var på plads i Sct. Bendts kirkes menighedslokaler kl.10 til frisklavet kaffe og lunt, kringlet morgenbrød. Deltagerantallet var mere beskedent end ved de foregående års studiedage, men det blev atter en dag med et fortræffeligt indhold, såvel åndeligt som forplejningsmæssigt.

Dagens omdrejningspunkt var tekster af den metaforekvilibristiske lyriker og salmedigter Simon Grotrian (SG), som gennem de sidste par år har tilført nutidig dansk salmedigtning en ny og højst original stemme. Ikke helt uventet havde man ikke kunnet formå SG til selv at træde op i Ringsted, men da dagen klingede ud i Sct. Bendts pragtfulde og historiske kirkerum hen ad kl.17 var det som om vi alligevel var kommet ganske tæt på den reservede og hypersensitive digter. Takket være indlevede foredrag af komponist og organist John Frandsen og sognepræst Helle Theill Jensen, fælles afsyngelse af adskillige Grotian-salmer samt en timelang koncert/musikgudstjeneste i kirken: "Simon Grotrian - et digterportræt i tekster og musik".

Først formiddagens møde med John Frandsen (JF), som står i arbejde til halsen med sit livs kompositions-opgave: Et "Requiem" med udvalgte salmevers af SG flettet ind i dødsMESSENS oldkirkelige latinske tekst, en bestillingsopgave fra DR-Symfonien til planlagt uropførelse i den nye koncertsal på Amager, formentlig i 2011. I første del af foredraget fortalte JF meget reflekteret og indholdsmættet om sit virke som komponist og sine tanker og overvejelser om musikken som kunstform stillet overfor sprog og lyrik. JF fremhævede tre "spor" i sit musikalske virke: som kirke- og kormusiker, som komponist af kammer- og symfonisk musik, og som operakomponist. At give sig i kast med et Requiem aktiverer alle tre spor, idet det er kirke- og kormusik iklædt kompleks og symfonisk klang og med en musikdramatisk undertone. Det sidste, fordi JF opfatter den urgamle og universelle requiem-liturgi som et stiliseret eller "stivnet" musikdramaturgisk forløb. Han beskriver den som en overlejring af to dramaturgiske kurver: Den ene er messens fem ordinarius-led, som danner en klokkekurve: fra kyrie-anråbelsens følelsesfære op til credoets bevidsthedslag og ned igen til Agnus Dei's kyrie-reprise. Den anden er Requiets konstante opstigning, fra jordens sorte mørke til himlens rene lys.

JF fremhæver, at med SG har en ægte modernist og litterær sværvægter atter taget det kristne univers til sig, noget vi ikke just har været forvænt med de sidste hundrede år eller mere. Derfor giver det god mening at indfælde SG- tekster i requiem-liturgien, således at der skabes en spændingsfuld dialog mellem den objektive og tidløse requiem-tekst og det mere subjektive og nutidige udtryk. JF vil komme til at understrege denne polarisering i de to tekstlag i kontrasterende musikalske stillejer: et mere klassisk kor-symfonisk udtryk overfor rock- eller kabaretagtigt udtryk med el-forstærkning.

JF afsluttede sin optræden med at spille et par eksempler fra tidligere værker, til belysning af hvad der er i vente i det kommende Requiem. Først en "De profundis" for kor og slagtpøj, en slags rytmisk passacaglia af rituel karakter. (Ritualet leverer trøst, da det er upåvirket af den personlige smerte). Dernæst en arie fra operaen "Ikon", en ret så tonal sats for solo og stort symfonisk klangbillede. Frandsens indførte os så indlevet i sit projekt, at vi knap kan vente med at tage til DR-koncertsalen og opleve hans storværk, eventuelt, som vi talte om, til generalprøven. En sådan mulighed vil blive forelagt senere.

I øvrigt kan der henvises til JF's fyldige programnoter til eftermiddagskoncerten (også trykt i FMT-nyhedsbrev, februar 2009).

Frokosttiden blev henlagt til en italiensk restaurant på torvet foran kirken. Et rent scoop, hvor det noget ordinære begreb frokostplatte viste sig at være hævet op i et helt uventet højt gastronomisk luftlag.

Således styrkede var vi, efter generalforsamlingen (refereret andetsteds), parate til at høre på Helle Theill Jensens (HTJ) foredrag om Simon Grotrian: ”Salmer for følehornsatleter og andre kirkegængere - Simon Grotrians salmer og tilløbet i hans tidligere forfatterskab”.

HTJ fremhæver, at SG udtrykker sig i et genuint, moderne kristent sprog, hvor de fleste andre nutidige salmedigtere er mere tilbageskuende i deres sproglige udtryk. Samtidig refererer SG ubesværet til klassikerne som Brorson, Kingo m.fl. og har pivåbne pipelines ind i det bibelske univers. Længe har SG rummet kristen klangbund og har gradvist nærmet sig salmeformen, på trods af hans egne kriser og introverte sind en vellykket bevægelse fra digtenes individuelle rum til salmernes kollektive rum. Kulturelitens og anmelderkorpsets tunge drenge har da også rost SG (“... en kærlig uprangende kristen bekendelse”)

Ovenpå 1970'ernes metaforforbud (“du må ikke bedrive metafor”), sætter SG fuld turbo på, med byger af sammenstillinger som soprangalop, ammesø, lærketro mmm., som nok kan overmætte modtageren. HTJ har da også måttet konstatere, at menigheden i Rødovre har svært ved at følge med Grotrian-salmerne. Men der *er* regler for SG's metaforer, klangbunden er altid dybere end det smalle og rent finurlige, skønt han samtidig holder trit med det moderne, hurtigklippende billedunivers og søger at tilbageerobre det ofte upolerede sprog vi kender fra medier og reklamefolk. Men det kræver sit af modtageren at holde sig på benene i Grotrians billedorkan!

Vi sang en del af hans salmer – med nye melodier af Jesper Gottlieb. Det var svært samtidig at absorbere de mange uvante ord og nye melodier. Om disse melodier er langtidsholdbare er det svært at dømme om, men mange forekom at fange Grotrians sprogtone ganske godt.

Sidste punkt på dagens program var musikgudstjenesten i kirken ”Simon Grotrian – et digterportræt i tekster og musik” med Kirsten Grove, alt, Ulla Salicath, liturg og John Frandsen, orgel. Det blev en meget stor oplevelse! Programmet var et nøje balanceret fletværk af udvalgte ”Biblische Lieder” af Dvorak, læsninger fra GT, NT og T. S. Elliot, bønner af Simon Grotrian fra samlingen med den grotrianske titel ”Citroner for Vorherre”, digte fra SG: ”Livet er en ko” (2000), fællessalmer fra DDS, samt salmer af SG, hentet fra Requiem-udvalget, med de nye, tilhørende melodier af John Frandsen. En betagende smuk udførelse blev leveret af alle medvirkende, Simon Grotrians tekster levede i frugtbar samklang og gensidig belysning med det mere prøvede stof - og John Frandsens originale musik til salmerne (og det kommende Requiem) føjede sig forunderligt til den grotrianske tone og skærpede vores appetit.

Lad Ulla Salicath få det sidste ord (fra programnoten):

”Med Grotrian bliver det både skæggere og mere nødvendigt at turde tale og drømme om det vi ingen viden har om, med billeder så rige som Grotrianske eller groteske eller gotiske blomster, der slår rødder i tiden og trækker os op fra sprogets dødvande”.

Selv turen hjem helt til Skagen for undertegnede forekom kortere end normalt efter denne lysende og åndrige dag i Ringsted.

Ian Heilmann